

Jan Stanisławczyk

ŁAGOWSKI PARK KRAJOBRAZOWY — WALORY I ZAGROŻENIA

The Łagowski Landscape Park — the qualities
and endangerment

Wstęp. Łagowski Park Krajobrazowy (ryc. 1) został utworzony na podstawie uchwał wojewódzkich rad narodowych w Zielonej Górze i Gorzowie z dnia 25 i 26 kwietnia 1985 r. w celu „zachowania dla nauki i wypoczynku ludności terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych”.

Powierzchnia Parku wynosi 4.500 ha, z tego:

— grunty leśne	2.906 ha	co stanowi	64,6%	powierzchni
— wody powierzn.	291 ha	„	6,5%	„
— grunty orne	1.063 ha	„	23,8%	„
— użytki zielone	113 ha	„	2,5%	„
— tereny zabudowane	127 ha	„	2,8%	„

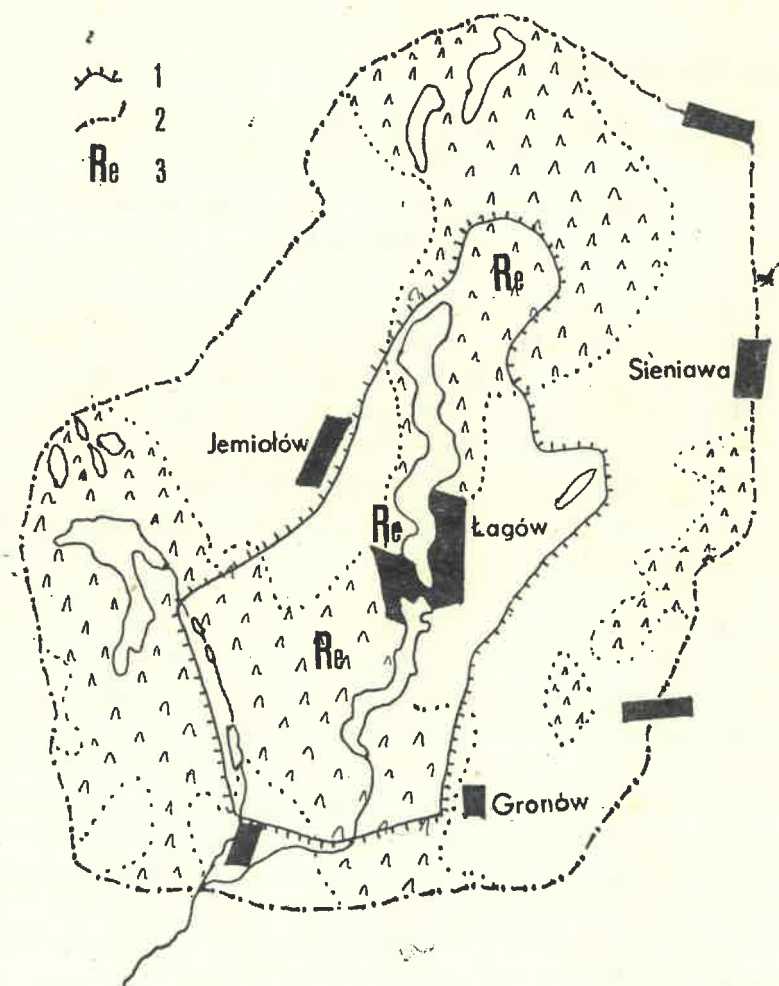
W województwie zielonogórskim (gm. Łagów) znajduje się 97% powierzchni Parku a w województwie gorzowskim (gm. Sulęcín) 3%.

Wokół Parku wyznaczono strefę ochronną (otulinę) o powierzchni 5.570 ha, z tego:

— grunty leśne	3.350 ha	co stanowi	60%	pow. strefy
— wody powierzchniowe	200 ha	„	4%	„
— grunty orne	1.855 ha	„	33%	„
— użytki zielone	70 ha	„	1%	„
— tereny zabudowane	95 ha	„	2%	„

W województwie zielonogórskim (gminy Łagów i Torzym) znajduje się 61% powierzchni strefy ochronnej, a w województwie gorzowskim (gm. Sulęcín) 39%. Aż 32% powierzchni strefy

ochronnej zajmuje poligon wojskowy, który jest niedostępny dla ruchu turystycznego.

Ryc. 1. Łagowski Park Krajobrazowy. 1 — granice parku, 2 — granice strefy ochronnej, 3 — rezerваты przyrody.

Fig. 1. The Łagowski Landscape Park. 1 — boundaries of the park, 2 — boundaries of the protection zone, 3 — nature reserves.

Na terenie Parku znajduje się tylko jedna miejscowość — Łągów, położona w centralnej jego części. W strefie ochronnej znajdują się wsie: Jemiołów, Łągówek, Pożrzadło, Gronów, Żelechów, Sieniawa, Stok (gm. Łągów) oraz Wielowieś i przysiółek Długoszynek (gm. Sulęcín).

Walory. Łagowski Park Krajobrazowy powołano ze względu na jego walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe. Należą do nich:

- bardzo urozmaicone ukształtowanie terenu,
- malownicze jeziora rynnowe,
- duży udział lasów bukowych i mieszanych starszych klas wieku,
- 3 rezerваты przyrody,
- cenne zabytki kultury materialnej, położone malowniczo na przesmyku między dwoma rynnowymi jeziorami, w otoczeniu lasów.

Ukształtowanie terenu. Charakterystycznym rysem rzeźby jest duże jej zróżnicowanie, szczególnie wzdłuż łagowskiej rynny polodowcowej oraz między jeziorami Ciecz a Buszno i Buszenko. Wzdłuż rynny łagowskiej wysokości względne wahają się od 24 m nad jez. Łagowskim do 74 m nad północnymi brzegami jez. Ciecz (Trześniowskie). Krawędzie rynny porożcinane są licznymi dolinkami erozyjnymi, co nadaje podgórski charakter temu obszarowi. Równie urozmaicony jest krajobraz wzdłuż krawędzi rynny jez. Czarnego, gdzie różnice wysokości względnej, między zwierciadłem wody w jeziorze a wysoczyzną, dochodzą do 25 m.

Najbardziej zróżnicowany krajobraz czołowo-morenowy występuje w północnej części Parku, gdzie na przestrzeni 2 km różnice wysokości względnej osiągają 120 m między szczytem Bukowca (227 m n.p.m.) a lustrem wody jez. Ciecz (106,3 m n.p.m.). Przeważają tu spadki powyżej 6° (Żynda, 1989) co jest efektem przebiegu w tym rejonie pogórków moreny czołowej Stadiału Poznańskiego Zlodowacenia Bałtyckiego. Teren ten jest najwyższej wyniesiony na Pojezierzu Lubuskim.

Ku południowi teren opada do ok. 100 m n.p.m. w okolicach wsi Pożrzadło (dolina rzeki Pliszki). Tu również można obserwować ciekawy kontrast krajobrazowy między płaską powierzchnią sandru Pliszki a wysoką Górą Pożrzadelską (178,6 m n.p.m.). Wysokość względna wynosi tu aż 79 m.

Jeziora. Łagowska rynna polodowcowa ciągnie się na długości 15,0 km. Jej szerokość wynosi 100—750 m, głębokość 20—90 m a nachylenie zboczy 18—53° (Żynda, 1989). Znajdują się w niej 4 jeziora: Buszno, Buszenko, Ciecz (Trześniowskie), Łagowskie. Na terenie Parku położone są również dwie mniej ciekawe rynny: Czarnej Wody z jeziorami Czarne i bez nazwy (Pegeerowskie) oraz Malcz z jeziorami Malcz Północny i Malcz Południowy, Linie i Bobrze, połączone rzeką Pliszką.

Z ogólnej powierzchni 468,9 ha lustra wody jezior w obrębie Parku znajduje się 291,0 ha zaś w otulinie 177,8 ha.

Jezióra Ciecz i Łagowskie odwadniane są przez rzekę Łagową, która jest dopływem rzeki Pliszki, będącej dopływem Odry. Jeziora Malcz, Linie i Bobrze odwadniane są przez rzekę Pliszkę a jeziora Buszno i Buszenko przez rzekę Jeziorną, dopływ Obrzy będącej lewobrzeżnym dopływem Warty.

Na rzekach Pliszka i Łagowa, w przekrojach poniżej jezior Łagowskie i Bobrze, były prowadzone badania przepływów (Rösler, 1989). Wykazały one, że średni roczny przepływ Pliszki wynosi 0,98 m³/s, a Łagowy 0,147 m³/s.

Jezióra ŁPK mają różnych użytkowników. Największe jeziora Ciecz i Łagowskie są użytkowane rybacko przez Państwowe Gospodarstwo Rybackie w Zbąszyniu. Jeziora Malcz, Linie, Buszno i Buszenko znajdują się na terenie wojskowym. Jeziora Bobrze i Czarna Woda należą do Polskiego Związku Wędkarskiego zaś jezioro bez nazwy (Pegeerowskie) do Zakładu Rolnego w Łagowie.

Las y. Zajmują one 64,6% powierzchni Parku oraz 60,0% powierzchni strefy ochronnej. Spośród typów siedliskowych lasu największą powierzchnię zajmują (wg Żyndy, 1989):

— bór świeży	46,6%	— las mieszany	18,5%
— bór mieszany świeży	26,8%	— las świeży	6,6%

Las mieszany oraz las świeży rośnie głównie na pagórkach morenowych i glebach wytworzonych z glin zwałowych, w rejonie między Sieniawą a jeziorami Buszno i Buszenko a także nad południowymi brzegami jeziora Ciecz i zachodnimi brzegami jez. Łagowskiego.

Bór świeży i bór mieszany świeży rośnie głównie na piaskach sandrowych, w południowej i zachodniej części Parku i jego strefy ochronnej.

Bory sosnowe zajmują 73% lasów Parku wraz z otuliną. Ponieważ są to lasy gospodarcze Nadleśnictwa Międzyrzecz, główną ich cechą jest różny wiek, od młodników do 100-letnich drzewostanów. Najpiękniej wykształcony suboceaniczny bór świeży (*Leucobryo-Pinetum*) pokrywa zbocza Góry Pożrzadelskiej (Król, 1990). Jest to stary ponad 100-letni bór sosnowy z udziałem buka. Szkoda, że Nadleśnictwo Świebodzin planuje tu stoscwanie od 1992 r. zrębu zupełnego, co zniszczy piękny drzewostan i pogłębi erozję zboczy pagórka. Stałym elementem borów sosnowych tego obszaru jest domieszka brzozy brodawkowatej, dębu i buka.

Lasy bukowe ŁPK są naturalnego pochodzenia i wyznaczają wschodnią granicę występowania buka. Zwarte kompleksy buczyn objęte są ochroną rezerwatową. Drzewostany bukowe w wieku 80—120 lat odznaczają się dużą żywotnością i dobrą jakością hodowlaną. Wytworzył się tu zespół kwaśnej buczyny niżowej (*Luzulo pilosae* — *Fagetum*) (Król, 1990). Drzewostany bukowe charakteryzują się dużym zwarcim i na skutek dużego zacienienia oraz grubej warstwy ścioly są pozbawione podrostu i podszycia.

Świat zwierzęcy. Fauna ŁPK jest na ogół uboga. Tym niemniej stwierdzono tu szereg interesujących gatunków zwierząt, w tym wiele rzadkich i zagrożonych. Badania Radkiewicza (Bereszyński i inni, 1990) wykazały występowanie w jez. Łagowskim 8 gatunków pijawek (Hirudinea), w tym rzadkiej pijawki lekarskiej. W przyródłowym odcinku rzeki Pliszki ten sam autor stwierdził 10 gatunków pijawek, w tym rzadkiej odżywiającej się krwią żółwia błotnego. Kasprzak (Bereszyński

i inni, 1990) stwierdził występowanie w okolicach Łagowa 38 gatunków skąposzczetów, w tym trzech nowych dla fauny Polski. Mazur znalazł 42 gatunki owadów minujących lasów bukowych, w tym nowy dla Polski gatunek muchówki (*Pegomya moehringiae*) oraz dwa gatunki motyli charakterystycznych dla południowych obszarów kraju (*Porornix fagivora* i *Elachista quadrella*). Badania Krzemińskiego (Bereszyński i inni, 1990) wykazały występowanie 19 gatunków komarów oraz kilkudziesięciu innych gatunków muchówek i błonkówek. Radkiewicz stwierdził w okolicach Łagowa występowanie dwóch prawnie chronionych i bardzo rzadkich gatunków chrząszczy: kozioroga dębosza (*Cerambyx cerdo*) oraz jelonka rogacza (*Lucanus cervus*). Ten ostatni został również znaleziony w 1989 r. nad rzeką Pliszką (Bereszyński i inni, 1990). Rolbiecka wykazała występowanie 7 gatunków jętek (Ephemeroptera) w okolicach Łagowa, zaś Urbański stwierdził szereg gatunków ważek (Odonata), w tym dwóch rzadkich na niżu Polski. Oprócz wielu pospolitych gatunków ślimaków Urbański znalazł rzadkiego ślimaka przeżłotkę uszkowatą (*Eucobresia diaphana*), charakterystyczną dla terenów górskich (Bereszyński i inni, 1990).

Spośród ryb na szczególną uwagę zasługuje sielawa (*Coregonus albula*), żyjąca w jeziorach Ciecz, Buszno i Buszenko. Ryba ta żyje tylko w najczystszych wodach. Wśród płazów nie stwierdzono gatunków rzadkich. Z gadów najpospolitsza jest jaszczurka żyworódka (*Lacerta vivipara*) oraz zaskroniec zwyczajny (*Natrix natrix*). Według Jermaczka (1987) stwierdzono w tym rejonie padalca (*Anguis fragilis*), jaszczurkę zwinę (*Lacerta agilis*) a z węży rzadkiego w Polsce gniewosza plamistego (*Coronella austriaca*).

Ptaki charakteryzują się małą różnorodnością gatunków. Z ptaków wodnych ustalono gniazdzenie się: perkoza dwuczubego (*Podiceps cristatus*), łyski (*Fulica atra*), krzyżówki (*Anas platyrhynchos*), trzciniaka (*Acrocephalus arundinaceus*), trzciniaczka (*A. scirpaceus*), łabędzia niemego (*Cygnus olor*). Z rzadszych gatunków prawdopodobnie nad jez. Łagowskim gniazduje gagoł (*Bucephala clangula*) i kania czarna (*Milvus migrans*).

Północna część jez. Ciecz oraz okolice jezior Buszno i Buszenko są rewirem łowieckim orła bielika (*Haliaeetus albicilla*). Na terenie Parku nie znaleziono jednak jego gniazda. Do rzadkich gatunków gnieźdzących się w lasach bukowych należą muchołówka mała (*Ficedula parva*) i gołąb siniak (*Columba oenas*). W 1986 r. w rejonie wsi Bucze obserwowano 1 dropia (*Otis tarda*) a w 1987 r. dwa młode osobniki widziano pod Jemiółwem (Bereszyński i inni, 1990).

Z rzadkich gatunków ptaków, żyjących nad rzekami górkimi, wymienić należy pliszkę górką (*Motacilla cinerea*), której gnieźdzenie się stwierdzono przy wypływie rzeki Jeziornej z jeziora Buszno oraz nad rzeką Pliszką, poza obszarem ŁPK.

Badania Katedry Zoologii Akademii Rolniczej w Poznaniu prowadzone w latach 1936—1989 wykazały liczne występowanie drobnych ssaków owadożernych i gryzoni, szczególnie w partiach starych drzewostanów bukowych. Ustalono występowanie 9 gatunków drobnych ssaków, które dotychczas nie były znane na tym terenie. Ze ssaków drapieżnych obszar Parku zamieszkuje silna populacja lisa (*Vulpes vulpes*), ponadto na północ od jez. Ciecz stwierdzono obecność tchórza pospolitego (*Mustela putorius*) (Bereszyński i inni, 1990).

Na obszarze ŁPK gospodarują 2 koła łowieckie. Ze zwierząt łownych żyją tu: jelenie, sarny, dziki, lisy i zające.

Rezerwaty przyrody. Na terenie Łagowskiego Parku Krajobrazowego znajdują się 3 częściowe rezerwaty przyrody — 2 leśne i 1 torfowiskowy.

1. „Buczyna Łagowska” — jest rezerwatem leśnym, częściowym, położonym na północ od jez. Ciecz, na terenie woj. gorzowskiego, ale administrowanym przez Nadleśnictwo Świebodzin. Rezerwat ten o powierzchni 116,6 ha utworzony został w 1968 r. Obejmuje on piękne drzewostany bukowe w wieku 80—120 lat, porastające wzgórza morenowe o bardzo urozmaiconej rzeźbie. Dominuje tu zespół kwaśnej ubogiej buczyny (*Luzulo pilosae* — Fagetum), rzadziej występuje zespół żyznej buczyny niżowej (*Melico* — Fagetum). W rezerwa-

cie rośnie kilka gatunków roślin częściowo chronionych jak: marzanka wonna (*Asperula odorata*), konwalia majowa (*Convallaria maialis*), paprotka zwyczajna (*Polypodium vulgare*) oraz całkowicie chronionych: orlik pospolity (*Aquilegia vulgaris*), bluszcz pospolity (*Hedera helix*), widłak jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*), widłak goździsty (*L. clavatum*), barwinek pospolity (*Vinca minor*) (Król, 1990).

2. „Nad Jeziorem Trześciowskim” — jest rezerwatem leśno-krajobrazowym, częściowym, o powierzchni 49,93 ha, utworzonym w 1965 r. Położony jest obok wsi Łągów, na terenie Nadleśnictwa Świebodzin i obejmuje zachodnie strome krawędzie rynny połodowcowej jeziora Ciecz, poprzecinane licznymi, głębokimi jarami. Krajobrazowo jest to jeden z piękniejszych fragmentów Parku. Południową część rezerwatu porasta stary las bukowy, naturalnego pochodzenia. Panuje tu zespół kwaśnej buczyny (*Luzulo pilosae* — Fagetum). Północną część rezerwatu stanowią lasy mieszane i bory mieszane antropogenicznego pochodzenia (Król, 1990). W rezerwacie żyje kilka gatunków roślin częściowo chronionych: marzanka wonna, konwalia majowa, paprotka zwyczajna, kalina koralowa (*Viburnum opulus*) i całkowicie chronionych jak bluszcz pospolity (Król, 1990). Na terenie rezerwatu znajduje się również XII-wieczne grodzisko na Górze Sokolej.

3. „Pawski Ług” — jest rezerwatem torfowiskowym, częściowym, o powierzchni 3,67 ha, utworzonym w 1970 r. Położony jest on w gminie Łągów, na terenie Nadleśnictwa Świebodzin. Ochroną objęto zbiorowisko roślinności bagiennej i torfowiskowej. Rezerwat stanowi torfowisko wysokie, położone w śródleśnym zagłębieniu bezodpływowym. Na terenie rezerwatu stwierdzono kilka gatunków roślin chronionych jak: rościszka okrągłolistna (*Drosera rotundifolia*), widłak jałowcowaty, oraz częściowo chronionych: grzybień biały (*Nymphaea alba*), bagno zwyczajne (*Ledum palustre*), paprotka zwyczajna, krušina pospolita (*Frangula alnus*) (Król, 1990). Do rezerwatu włączono również otaczające lasy sosnowo-bukowe, które ze

względu na urozmaicone ukształtowanie terenu oraz sędziwy wiek posiadają duże walory krajobrazowe. W 1987 r. S. Król opracował projekt poszerzenia rezerwatu do 35,49 ha, który został wysłany do Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w celu zatwierdzenia.

Parki i pomniki przyrody. Najwięcej pomników przyrody znajduje się w Łagowie w parku przyzamkowym oraz w Żelechowie w parku podworskim, obecnie pod zarządem PGR.

W parku przyzamkowym w Łagowie ochroną pomnikową objęto drzewa: dąb szypułkowy (*Quercus robur*), klon pospolity (*Acer platanoides*), dwa świerki pospolite (*Picea excelsa*) i lipę drobnolistną (*Tilia cordata*). Na ochroną zasługuje również piękny buk zwyczajny (*Fagus silvatica*), odmiana czerwona, o rozłożystej koronie. Ponadto na terenie Łagowa znajdują się dwa dalsze pomniki przyrody: tulipanowiec amerykański (*Liriodendron tulipifera*) — nad jez. Łagowskim i lipa drobnolistna — przy ul. Bolesława Chrobrego, na stoku Sokolej Góry.

Przy drodze Łagów—Żelechów, obok rezerwatu Pawski Ług, rośnie okazała topola biała (*Populus alba*) uznana za pomnik przyrody.

W obrębie strefy ochronnej ciekawe pod względem dendrologicznym są parki w Żelechowie i Stoku. W parku podworskim w Żelechowie ochroną objęto buk zwyczajny i 8 lip szerokolistnych (*T. platyphyllos*). Ponadto rosną tu okazałe buki, jesiony, lipy i dęby. W parku PGR we wsi Stok brak jest pomników przyrody ale rośnie tu wiele okazałych drzew rodzimych i egzotycznych jak: cis pospolity (*Taxus baccata*), modrzew europejski (*Larix europaea*), daglezwia (*Pseudotsuga douglasii*), wejmutka (*Pinus strobus*), jodła kalifornijska, klon pospolity (*Acer platanoides*), kasztanowiec (*Aesculus hippocastanum*), kasztan jadalny (*Castanea sativa*) (Król, 1990).

W lasach leśnictwa Łagów, oddz. 144/1 rośnie dąb uznany za pomnik przyrody.

Zespół zabytkowy Łągowa. Łągów na podstawie ustawy o ochronie dóbr kultury został wpisany do rejestru zespołów zabytkowych a obszar jego starej zabudowy podlega ścisłej ochronie konserwatorskiej. Ochroną krajobrazową został objęty obszar położony w promieniu 1 km od granicy ścisłej ochrony konserwatorskiej. Obejmuje on głównie tereny zieleni wokół brzegów jezior Ciecz i Łągowskie w pobliżu Łągowa oraz południową część rezerwatu „Nad Jeziorem Trześniowskim”. Zabroniony jest wyrąb starodrzewu oraz zupełna wycinka drzew (rębnia I) w lasach położonych bezpośrednio nad jeziorami. Ponadto wprowadzono strefę ochronną ekspozycji obejmującą obszar zabudowy sąsiadującej ze starym miastem. Stanowi ona zabezpieczenie właściwego eksponowania zabytkowego zespołu przestrzennego Łągowa. Nowe budownictwo w tym rejonie nie może przekraczać dozwolonych gabarytów i architektonicznie powinno nawiązywać do tradycji historycznych (Paszowska, 1984). W skład strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej włączono: obszar między bramami i murami miejskimi wraz z zamkiem, kościołem i parkiem przyzamkowym.

Bardzo duże walory krajobrazowe posiada średniowieczny zamek Joannitów usytuowany na 10 m. kopcu ziemnym, na przesmyku między dwoma rynnowymi jeziorami, z basztą o wysokości 35 m. Roztacza się z niej wspaniały widok na Łągów, rynnowe jeziora w obrzeżu lasów liściastych i mieszanych oraz zalesione morenowe pagórki.

Zagrożenia

Rozwój miejscowości Łągów. Miejscowość Łągów usytuowana jest w centrum Łągowskiego Parku Krajobrazowego, na przesmyku i w strefie przybrzeżnej jezior Ciecz i Łągowskie. W latach 1970-90 zostało wybudowane osiedle przy ul. Podgórznej nad Jez. Łągowskim. Obecnie rozbudowuje się Osiedle Ogrodowa i Osiedle Lecha, ujmując w kleszcze zalesioną rynnę jeziora Ciecz. Domy tych osiedli budowane są niekiedy zbyt blisko rynny jeziernej. W czasie budowy niszczonej jest naturalny krajobraz tego terenu i uszkodzany sąsiedni drze-

wostan. W pobliżu domów powstają zbiorowiska śmieci, odprowadzana po skarpach woda opadowa żłobi zbocza rynien polodowcowych unosząc piasek aż do jeziora. Woda opadowa zmywa oleje i benzynę z ulic zanieczyszczając wody jezior. Budynki jednorodzinne ogrzewane są przez indywidualne paleniska, niekiedy opalane węglem brunatnym z pobliskiej kopalni w Sieniawie. Szczególnie w okresie sezonu grzewczego następuje duże zapylenie powietrza, tworzą się inwersje termiczne i zastoiiska pyłów (smog) w rynnach jeziernych, co oddziałują niekorzystnie na roślinność i mieszkańców Łagowa. Budynki wielorodzinne, zakłady pracy, szkoła, przedszkole, są ogrzewane z lokalnych kotłowni, których kominy górują nad drzewami. Naturalny krajobraz coraz bardziej bywa szpeczony przez dymiące kominy a więc staje się krajobrazem antropogenicznym.

Ścieki z Łagowa odprowadzane były do jezior Łagowskie i Ciecz. W związku z tym tylko na tych jeziorach prowadzono w miarę systematyczne badania jakości wód. Ostatnie kompleksowe badania prowadził Wojewódzki Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Zielonej Górze w latach 1988—1989. Stwierdzono, że wody obu jezior kwalifikują się do II klasy czystości, zarówno na podstawie wskaźników chemicznych jak i bakteriologicznych, czyli nadają się do celów kąpielowych i sportów wodnych. Największy poziom zanieczyszczeń stwierdzono w pobliżu Łagowa, szczególnie ze względu na znaczną zawartość związków fosforu, niskie miano coli i niski średni % nasycenia hypolimnionu tlenem (Damaczyk i inni, 1988). W latach 1982—1983 zakazano odprowadzania ścieków sanitarnych i technologicznych do jezior. Akcję likwidacji odpływu ścieków do jezior przyspieszono w latach 1987—1989, po utworzeniu Łagowskiego Parku Krajobrazowego. Obecnie do jezior trafiają tylko wody opadowe oraz w nielicznych wypadkach mogą trafiać ścieki sanitarne z niesystematycznie wywożonych zbiorników bezodpływowych.

Ścieki gromadzone w zbiornikach wywożone są na wylewisko w żwirowni koło Gronowa. Liczne samochody asenizacyjne wywożące ścieki potęgują hałas oraz zwiększają ilość spalin i

odorów, głównie w centrum Łagowa, gdzie ruch przez bramy miejskie jest mocno utrudniony. Oddanie do użytku oczyszczalni ścieków i kanalizacji we wschodniej części Łagowa polepszy nieco sytuację w tym zakresie. Dopiero jednak skanalizowanie całej miejscowości rozwiąże całkowicie problem odprowadzania ścieków sanitarnych. Pozostanie jednak problem ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony jezior przed zanieczyszczeniami, wodami opadowymi i problem gazyfikacji miejscowości, co zmniejszyłoby zapylenie i emisję gazów z palenisk w Łagowie.

Mimo zakazu lokalizacji nowych ośrodków wypoczynkowych, zawartego w uchwale Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze o powołaniu ŁPK, coraz to nowi kontrahenci chcą lokalizować tu swoje ośrodki wypoczynkowe. Umożliwia im to stary (z 1975 r.) plan zagospodarowania przestrzennego Łagowa, który okowiązuje do czasu opracowania planu zagospodarowania przestrzennego ŁPK. Opracowanie tego planu jest już opóźnione o blisko 2 lata. Z drugiej strony niektóre istniejące ośrodki oraz ich pomosty kąpielowe i baseny niszczą ze względu na brak środków finansowych na remonty. Dotyczy to głównie domów wypoczynkowych FWP „Bajka” oraz ośrodka wypoczynkowego Związku Socjalistycznej Młodzieży Polskiej.

Kopalnia Węgla Brunatnego „Sieniawa”. W strefie ochronnej Parku, na północny zachód od wsi Sieniawa, eksploatowany jest węgiel brunatny metodą odkrywkową i podziemną. Eksploatacja odbywa się w obszarze glącitektonicznie zaburzonym, w pagórkowatym terenie, pokrytym lasami bukowymi i mieszanymi. Teren eksploatacji odkrywkowej jest rekultywowany a następnie zalesiany. Natomiast na terenach łusek, eksploatowanych systemem podziemnym, powstają szkody górnicze, na skutek zawałów i zapadlisk podziemnych sztolni. Eksploatacja węgla brunatnego niszczy cenne obszary przyrodnicze i krajobrazowe, które mogłyby być włączone w skład Łagowskiego Parku Krajobrazowego.

Poligon wojskowy. Istniejący od wielu lat poligon wojskowy obejmuje tereny północno-zachodniej strefy ochronnej Łagowskiego Parku Krajobrazowego, łącznie z jeziorami: Malcz, Linie, Buszno i Buszenko. Na rzece Pliszce, między jeziorami Malcz Północny i Linie, zbudowano przeszkodę wodną dla czołgów, niszcząc przyrodę tego odcinka doliny. Ćwiczenia wojskowe na poligonie odbywają się od poniedziałku do piątku włącznie, na skutek czego ograniczono ruch turystyczny wokół północnych brzegów jeziora Ciecz i w rejonie rezerwatu „Buczyna Łagowska”. Istnienie poligonu uniemożliwia włączenie do Parku terenów wokół jezior Buszno i Buszenko, które są bardzo ciekawe pod względem przyrodniczym i krajobrazowym. W latach ubiegłych do 1988 r., jesienne manewry wojskowe powodowały szkody również w przyrodzie Parku a niekiedy nawet w samym Łagowie.

Planowana budowa autostrady Frankfurt — Poznań. W okresie II wojny światowej wykonano nasypy ziemne pod planowaną autostradą Frankfurt n/O — Poznań. Nasypy ziemne, obecnie porośnięte drzewami, przebiegają przez teren Parku, bezpośrednio na południe od jezior Bobrze i Łagowskie. Budowa autostrady wzdłuż tej trasy odciełaby od Parku Górę Pożrzadelską, porośniętą pięknym borem sosnowym oraz spowodowałaby znaczne szkody w przyrodzie i krajobrazie tego obszaru. Zarząd Łagowskiego Parku Krajobrazowego domaga się poprowadzenia autostrady wzdłuż obecnej drogi nr 2.

Przedstawiony materiał zaledwie częściowo zobrazował piękno krajobrazu i przyrody Łagowskiego Parku Krajobrazowego oraz zagrożenia, które stwarzają ludzie na skutek działalności gospodarczej nie liczącej się z wymogami środowiska przyrodniczego. Utrzymanie tego piękna dla przyszłych pokoleń oraz dla celów wypoczynku i regeneracji sił życiowych zależy od nas wszystkich, zarówno od turystów jak i mieszkańców Łagowa.

LITERATURA

- BERESZYŃSKI A., MIZERA T., SMIEŁOWSKI J. 1990 *Waloryzacja faunistyczna Łagowskiego Parku Krajobrazowego*, AR w Poznaniu. Katedra Zoologii (maszynopis).
- DAMCZYK K., KONOPCZYŃSKI W., MATEJCZUK W. 1988. *Komunikat o stanie czystości wód jezior Trześniowskiego i Łagowskiego w latach 1987-88*. Wojewódzki Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Zielonej Górze (maszynopis).
- JERMACZEK A. 1987. *Przyroda Łagowskiego Parku Krajobrazowego*. Muzeum Regionalne, Świebodzin.
- KRÓL S. 1990. *Fitosfera Łagowskiego Parku Krajobrazowego*. AR w Poznaniu (maszynopis).
- PASZKOWSKA M. 1984. *Studium historyczno-urbanistyczne Łagowa Lubuskiego*. Pracownia Konserwacji Zabytków w Szczecinie (maszynopis).
- RÖSLER A. 1989. *Bilans wodny i termiczny jezior Łagowskiego Parku Krajobrazowego*. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Poznaniu (maszynopis).
- ŻYŃDA S. (red.). 1989. *Podstawy przyrodnicze planu zagospodarowania przestrzennego Łagowskiego Parku Krajobrazowego*. UAM w Poznaniu (maszynopis).
- UCHWAŁA nr VI/42/85 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze z dnia 26 kwietnia 1985 r. w sprawie utworzenia Łagowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Ziel. nr 6, poz. 159).
- UCHWAŁA nr V/34/85 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Gorzowie z dnia 25 kwietnia 1985 r. w sprawie utworzenia Łagowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Gorz. nr 2, poz. 24).

SUMMARY

In the paper nature and landscape qualities of the Łagowski Landscape Park and its endangerment are described.

The qualities are: very varied terrain configuration, picturesque lakes, a considerable share of deciduous forests, especially those with beech, 3 nature reserves, nature monuments, manor-parks and the antique complex of Łagów.

Among the threats the following are numbered: development of centrally situated Łagów village, a brown coal mine in Sieniawa, a military exercise area, and a planned motorway.

Adres autora:

JAN STANISŁAWCZYK
Zarząd Łagowskiego Parku
Krajobrazowego
ul. KRN 6
65-954 ZIELONA GÓRA